

Tortyrens offer mitt i bland oss – utmaning för läkare

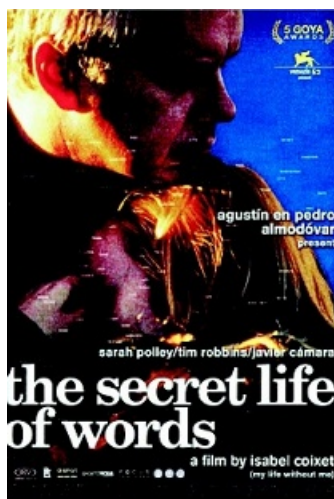
Den tystlåtna blonda kvinnan heter Hanna. Med nollställd min och mekaniska rörelser sköter hon sina monotona sysslor på den irländska textilfabriken. I lunchrummet sitter hon ensam vid ett avsides bord och äter samma mat ur plastlådan dag efter dag: tre bitar friterad kyckling, ris och ett halvt äpple till efterrätt. När arbetskamraterna vid borden intill stimmur för mycket stänger hon av sin hörapparat. Hemma i den kala lägenheten i utkanten av industriområdet sitter Hanna stilla och broderar hela kvällarna. Med jämna mellanrum tvättar hon händerna omsorgsfullt, alltid med en nyuppackad tvål som hon sedan slänger.

När Hannas tystnad och ödsliga person börjar oroa arbetskamrater och förmän, kallas hon in till chefen som tvingar henne att ta semester. Hanna blir plötsligt tvungen att ge sig ut i det samhälle som hon gör allt för att hålla på avstånd ...

Så börjar spelfilmen »The secret life of words«, av den katalanska regissören Isabel Coixet, tillägnad kampen mot tortyr och alla världens tortyroffer. Inspirationskällan till filmen var det hjälparbete som bedrivs av The International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT), en oberoende internationell organisation av läkare, psykiatrer, socialarbetare, jurister och andra volontärer som verkar för att tortyroffer världen över ska få den rehabilitering de behöver. IRCT kämpar också för att torterare och plågoandar i alla länder och på alla nivåer ska kunna ställas inför rätta och göras ansvariga för sina brott mot mänskligheten.

»The secret life of words« har redan visats i ett flertal länder sedan den släpptes 2005. Efter premiärvisningar i USA, Frankrike, Tyskland, Italien, Norge, Japan och Armenien var det Sveriges tur, och snart ska filmen vidare till Finland och Storbritannien.

Berättelsen om flyktingkvinnan och tortyroffret Hanna, gestaltad av skådespelaren Sarah Polley, är inte baserad på något autentiskt fall. Däremot är Hannas historia typisk för många torterade kvinnor i vår tid som försöker hitta tillbaka till ett något så

FILMEN OM TORTYROFFER, inspirerad av IRCTs hjälparbete, hade svensk premiär den 17/8 på biografen Zita i Stockholm. Den danska neurologen Inge Genefke, initiativtagare till grundandet av IRCT, porträtteras i filmen.

Foto: Gabor Hont

INGE GENEFKE OCH BRITA SYDHOFF, generalsekretärens i IRCT, kom båda till premiären i Stockholm för att berätta om IRCTs arbete.

Foto: Gabor Hont

när normalt liv i exilen. De hemska minnena av fysisk och psykisk miss-handel i ett före detta hemland finns alltid kvar som ett förlamande sår under ytan.

Den förlorade tilliten till medmänniskorna, ibland skammen, gör det extra svårt att få kontakt med omgivningen. Människor runt omkring, som inte känner till tortyroffrets hemlighet, tar ofta avstånd från ett beteende som de uppfattar som underligt.

Sådant är också Hannas öde, ända tills hon efter en lång och smärtsam resa, mot slutet av filmen, finner någon som hon vågar lita på. För sin nyvunna kärlek visar hon sin kropp, tackt av ärr efter de skärsår som sol-

dater tillfogade henne då hon hölls som sexslav på ett hotell någonstans i Balkankrigets Bosnien. Kroppens sår är redan läkta. Men sårerna i Hannas själ finns kvar – kanske för alltid.

Till den svenska premiären på Folkets bio i Stockholm den 17 augusti kom också den danska neurologen Inge Genefke, initiativtagaren till grundandet av IRCT år 1985. Uppmärksamheten gav henne tillfälle att berätta om tortyroffrens villkor och IRCTs ansträngningar för att hjälpa dem.

– Mer än hälften av jordens befolkning lever i dag i länder där tortyr förekommer, och det sker inte heller bara i totalitära stater, konstaterade Inge Genefke i sitt korta anförande innan filmen visades.

Hon påpekade också att långt ifrån alla stater som skrivit på FN:s konvention mot tortyr lever upp till utfästelsen att ordna med behandlingscentra och rehabiliteringsprogram som kan hjälpa tortyroffer att återanpassa sig till ett normalt liv.

– Omgivningen vet ofta för lite för att känna igen offren för tortyr som lever mitt ibland oss, förklarade Inge Genefke när Läkartidningen träffade henne efter premiärvisningen av »The secret life of words«. I många fall hör även läkare och sjukvårdspersonal till dem som inte ser eller förstår.

– Doktorer, om några, borde känna till mer om tortyr och dess psykiska och fysiska konsekvenser för en individ och hennes anhöriga, tillade Inge Genefke, som helst skulle vilja se att kunskap om tortyr och dess påverkan på människor lärdes ut i den ordinarie undervisningen för blivande läkare.

IRCT, med huvudkontor i Köpenhamn, har redan 130 rehabiliteringscentra runtom i världen och ger för närvarande medicinsk och psykiatrisk vård samt juridiskt och socialt stöd till totalt omkring 100 000 överlevande tortyroffer och deras anhöriga – varje år. Målsättningen är att starta ännu fler centra och hjälpa ännu fler människor.

– Innan vi startade vår verksamhet var världens tortyroffer väldigt ensamma, trots att varje människa som utsätts för tortyr har rätt att få hjälp, framhöll Inge Genefke. Det är vår moraliska skyldighet att få dessa nedbrutna och skamsna människor att våga tala om sin belägenhet och kanske bli fria från de värsta plågorna av sitt kvarhängande trauma.

Gabor Hont
frilansjournalist